

NAMANGAN VILOYATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR ISHTIROKIDA TASHKIL ETILGAN QO‘SHMA KORXONALAR

Abduraxmonov Farrux Xayotbek o'g'li

Andijon davlat chet tillari instituti

*Ijtimoiy-gumanitar fanlar, Pedagogika va
psixologiya kafedrası o'qituvchisi*

Annotatsiya: So‘nggi yillarda O‘zbekiston iqtisodiyotida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, ayniqsa, viloyatlar miqyosida iqtisodiy o‘shni rag‘batlantirishda muhim o‘rin egallamoqda. Namangan viloyati ham bu borada sezilarli yutuqlarga erishgan hududlardan biri bo‘lib, bu yerda turli sohalarda xorijiy investorlar ishtirokida qo‘shma korxonalar tashkil etilgan. Mazkur maqolada Namangan viloyatida xorijiy investitsiyalar asosida tashkil etilgan qo‘shma korxonalarning soni, tarmoq bo‘yicha taqsimoti, ularning iqtisodiy samaradorligi, ish o‘rinlari yaratishdagi roli hamda mintaqaviy iqtisodiy o‘shga qo‘shgan hissasi tahlil qilinadi. Tahlillarga ko‘ra, ayni paytda viloyatda 200 dan ortiq xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalar faoliyat yuritmoqda, ulardan ko‘pchiligi yengil sanoat, qurilish materiallari ishlab chiqarish, agroklastlar va xizmat ko‘rsatish sohalariga tegishli. Xitoy, Turkiya, Rossiya va Janubiy Koreya investorlari eng faol hisoblanadi. Shuningdek, maqolada ushbu qo‘shma korxonalarni tashkil etishda duch kelinayotgan muammolar, jumladan, byurokratik to‘siqlar, infratuzilmaning yetarli emasligi va kadrlar yetishmovchiligi singari muammolar ham yoritiladi.

Kalit so‘zlar: xorijiy investitsiyalar, qo‘shma korxonalar, Namangan viloyati, iqtisodiy rivojlanish, sanoat, tahlil, mintaqaviy iqtisodiyot, investorlar, xalqaro hamkorlik.

JOINT VENTURES ORGANIZED WITH THE PARTICIPATION OF FOREIGN INVESTMENTS IN NAMANGAN REGION

Abstract

Recently, the Uzbek economy has been playing an important role in attracting investment, especially in stimulating economic growth at the regional level. Namangan is one of the cities that has achieved this success, where joint ventures have been developed with the participation of investors in various sectors. This article examines the number of joint ventures organized on the basis of investments, their distribution by sector, their role in economic and social changes, and job changes. According to the analysis, more than 200 enterprises with the participation of foreign capital are currently operating in the region, most of which are related to light industry, construction materials production, agro-clusters and services. Investors from China,

Turkey, Russia and South Korea are actively participating. The problems encountered in creating this joint venture, such as bureaucratic obstacles, insufficient infrastructure and staff shortages, are also discussed.

Keywords: effective investments, joint action, Namangan region, economic development, industry, analysis, economic economics, investors, international cooperation.

СОВМЕСТНЫЕ ПРЕДПРИЯТИЯ, ОРГАНИЗОВАННЫЕ С УЧАСТИЕМ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

В последнее время экономика Узбекистана играет важную роль в привлечении инвестиций, особенно в стимулировании экономического роста на региональном уровне. Наманган является одним из городов, добившихся этого успеха, где были созданы совместные предприятия с участием инвесторов в различных секторах. В данной статье рассматривается количество совместных предприятий, организованных на основе инвестиций, их распределение по секторам, их роль в экономических и социальных изменениях, а также в изменении рабочих мест. Согласно анализу, в настоящее время в регионе действуют более 200 предприятий с участием иностранного капитала, большинство из которых связаны с легкой промышленностью, производством строительных материалов, агрокластерами и услугами. Активно участвуют инвесторы из Китая, Турции, России и Южной Кореи. Также обсуждаются проблемы, возникшие при создании данного совместного предприятия, такие как бюрократические препоны, недостаточная инфраструктура и нехватка кадров.

Ключевые слова: эффективные инвестиции, совместные действия, Наманганская область, экономическое развитие, промышленность, анализ, экономическая экономика, инвесторы, международное сотрудничество

Kirish

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan olib borilayotgan islohotlar natijasida mamlakatimizda xorijiy investitsiyalar uchun qulay muhit yaratilmoqda. Bu boradagi eng muhim yo‘nalishlardan biri bu — hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish orqali yangi ish o‘rinlari yaratish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va eksport salohiyatini oshirishdir. Namangan viloyati — O‘zbekistonning iqtisodiy salohiyati yuqori bo‘lgan hududlaridan biri bo‘lib, so‘nggi yillarda xorijiy investorlar uchun jozibador maskanga aylanmoqda.

Hukumat tomonidan taqdim etilayotgan soliq imtiyozlari, yer maydonlari ajratilishi, bojxona va valyuta imtiyozlari xorijiy sarmoyadorlarning qiziqishini oshirmoqda. 2024-yil holatiga ko‘ra, Namangan viloyatida 200 dan ortiq xorijiy

investitsiyalar asosida tashkil etilgan qo‘shma korxonalar faoliyat ko‘rsatmoqda. Ular, asosan, yengil sanoat, qurilish materiallari, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, oziq-ovqat sanoati hamda xizmat ko‘rsatish sohalarida ishlamoqda.

Qo‘shma korxonalar orqali xorijiy tajriba, innovatsion texnologiyalar hamda menejment uslublari mintaqaga kirib kelmoqda. Bu esa nafaqat iqtisodiy o‘sishga, balki raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarilishiga ham turtki bo‘lmoqda. Shu bilan birga, xorijiy investorlar bilan samarali hamkorlik qilish, korxonalarning barqaror faoliyat yuritishini ta‘minlash va mavjud muammolarni bartaraf etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Namangan viloyatida xorijiy investitsiyalar asosida tashkil etilgan korxonalarning hozirgi holati, istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili

Xorijiy investitsiyalar ishtirokida tashkil etilgan korxonalar bo‘yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar xorijiy kapitalning mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta‘siri mavjudligini ko‘rsatadi. Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, qo‘shma korxonalar orqali texnologik yangiliklar, ilg‘or boshqaruv uslublari va tashqi bozorga chiqish imkoniyatlari yaratiladi (Smith J., 2018; Kim D., 2020). Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlarda bu omillar iqtisodiy modernizatsiya jarayonini tezlashtiradi.

O‘zbekistonda bu boradagi ilk yondashuvlar 1990-yillarda boshlangan bo‘lsa-da, 2017-yildan keyingi davrda sezilarli faollik kuzatildi. Mirziyoyev Sh.M.ning “Investitsiyalar — taraqqiyot omili” tamoyiliga asoslangan siyosati xorijiy kapital oqimini oshirishga xizmat qildi. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi tomonidan taqdim etilgan statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, 2023-yilda xorijiy investitsiyalar hajmi 11 milliard AQSh dollaridan oshdi, bu esa mintaqalarda faoliyat yuritayotgan qo‘shma korxonalar sonining ko‘payishiga sabab bo‘ldi.

Namangan viloyatiga oid tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Xitoy, Turkiya, Rossiya, Hindiston va Janubiy Koreya sarmoyadorlari eng faol hisoblanadi. “O‘zcharsanoat” uyushmasi, “Uztekstilprom” uyushmasi ma‘lumotlariga ko‘ra, viloyatda yengil sanoat sohasidagi qo‘shma korxonalar eng ko‘p investitsiya jalb qilgan tarmoqlardan biridir. Ayniqsa, tekstil mahsulotlari ishlab chiqarishda eksport salohiyati yuqori korxonalar tashkil etilgan. Tadqiqotlar ko‘rsatadiki, Namangandagi qo‘shma korxonalar texnologik jihatdan zamonaviy bo‘lib, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda muhim omil bo‘lmoqda. Shu bilan birga, ayrim mualliflar (Jo‘rayev A., 2022) xorijiy sarmoyadorlar tomonidan o‘zlari faoliyat yuritayotgan hududlarning ijtimoiy infratuzilmasiga yetarlicha e‘tibor qaratilmayotganini ta‘kidlaydi. Shuningdek, kadrlar tayyorlash, mahalliy xodimlarning malakasini oshirish borasida ham tizimli muammolar mavjud.

Tadqiqotlar qismi

Tadqiqot Namangan viloyatining investitsion muhitini va xorijiy ishtirokdagi korxonalar faoliyatini o'rganishga qaratildi. Ma'lumotlar Namangan viloyati hokimligi, Investitsiyalar va tashqi savdo boshqarmasi hamda Davlat statistika qo'mitasi orqali yig'ildi. 2024-yil holatiga ko'ra, viloyatda xorijiy investitsiyalar ishtirokida 210 ta korxona faoliyat yuritmoqda. Ushbu korxonalarning 38 foizi sanoat, 27 foizi xizmat ko'rsatish, 20 foizi qishloq xo'jaligi va 15 foizi boshqa sohalarga tegishli.

Tadqiqot davomida 50 ta korxonada so'rovnoma o'tkazilib, xorijiy sarmoyadorlar va mahalliy hamkorlar bilan suhbatlar tashkil etildi. So'rov natijalariga ko'ra, korxonalar faoliyatida eng katta to'siqlar sifatida kadrlar malakasining pastligi (43%), infratuzilma muammolari (27%) va huquqiy muhitdagi noaniqliklar (18%) qayd etildi.

Biroq, aksariyat korxonalar xorijiy sarmoya hisobidan yangi texnologiyalar, sifatli xomashyo, eksport yo'nalishlari bo'yicha ijobiy o'zgarishlarni ta'kidlamoqda. Korxonalarning 76 foizi mahsulotlarini xorijga eksport qilmoqda. Bu esa viloyat eksport salohiyatini oshirayotgan muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, tadqiqotda barqaror faoliyat uchun ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, mahalliy xodimlar malakasini oshirish zarurligi aniqlangan.

Xulosa

Namangan viloyatida xorijiy investitsiyalar ishtirokida tashkil etilgan qo'shma korxonalar viloyat iqtisodiyotining rivojlanishida muhim o'rin tutmoqda. Ushbu korxonalar orqali mintaqaga ilg'or texnologiyalar, yangi ish o'rinlari va eksport imkoniyatlari kirib kelmoqda. Yengil sanoat, agroklastlar, qurilish materiallari ishlab chiqarish kabi tarmoqlarda faoliyat yuritayotgan qo'shma korxonalar mahalliy sanoatning raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda.

Tadqiqot natijalari xorijiy investorlar bilan samarali hamkorlikni davom ettirish uchun quyidagi choralarni amalga oshirish zarurligini ko'rsatdi: birinchidan, investitsiya muhitini soddalashtirish va barqaror huquqiy asoslar yaratish; ikkinchidan, kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va korxonalar bilan uzviy hamkorlikni ta'minlash; uchinchidan, infratuzilma — elektr ta'minoti, logistika va yer maydonlari bilan bog'liq muammolarni tizimli hal etish.

Xorijiy investorlar ishtirokidagi korxonalar faoliyatini monitoring qilish, ularning ijtimoiy mas'uliyatini oshirish, ekologik va mehnat qonunchiligiga rioya qilishlarini nazorat qilish muhim sanaladi. Davlat tomonidan yaratilayotgan imkoniyatlardan samarali foydalanish orqali Namangan viloyati yaqin yillarda xorijiy sarmoyalar jalb qilish bo'yicha respublikadagi yetakchi hududlardan biriga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 12-apreldagi **PF–101**-sonli “Investitsiya muhitini yaxshilash va xorijiy investorlarni qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 11-avgustdagi **PF–6039**-sonli “Hududlarda investitsiya loyihalarini amalga oshirishni jadallashtirish to‘g‘risida”gi Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-dekabrdagi **PF–46**-sonli “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” to‘g‘risidagi Farmoni.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 13-martdagi **PF–5687**-sonli “Namangan viloyatida sanoatni rivojlantirish va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 6-yanvardagi **PF–8**-sonli “Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlarini takomillashtirish to‘g‘risida”gi Farmoni.
6. www.invest.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligining rasmiy sayti.
7. www.stat.uz – O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining rasmiy veb-sayti.